

ATGIMIMAS

Nr. 5
Lapkričio
4 d.
1988

LIETUVOS PERSITVARKYMO SĄJŪDŽIO INFORMACINIS BIULETENIS

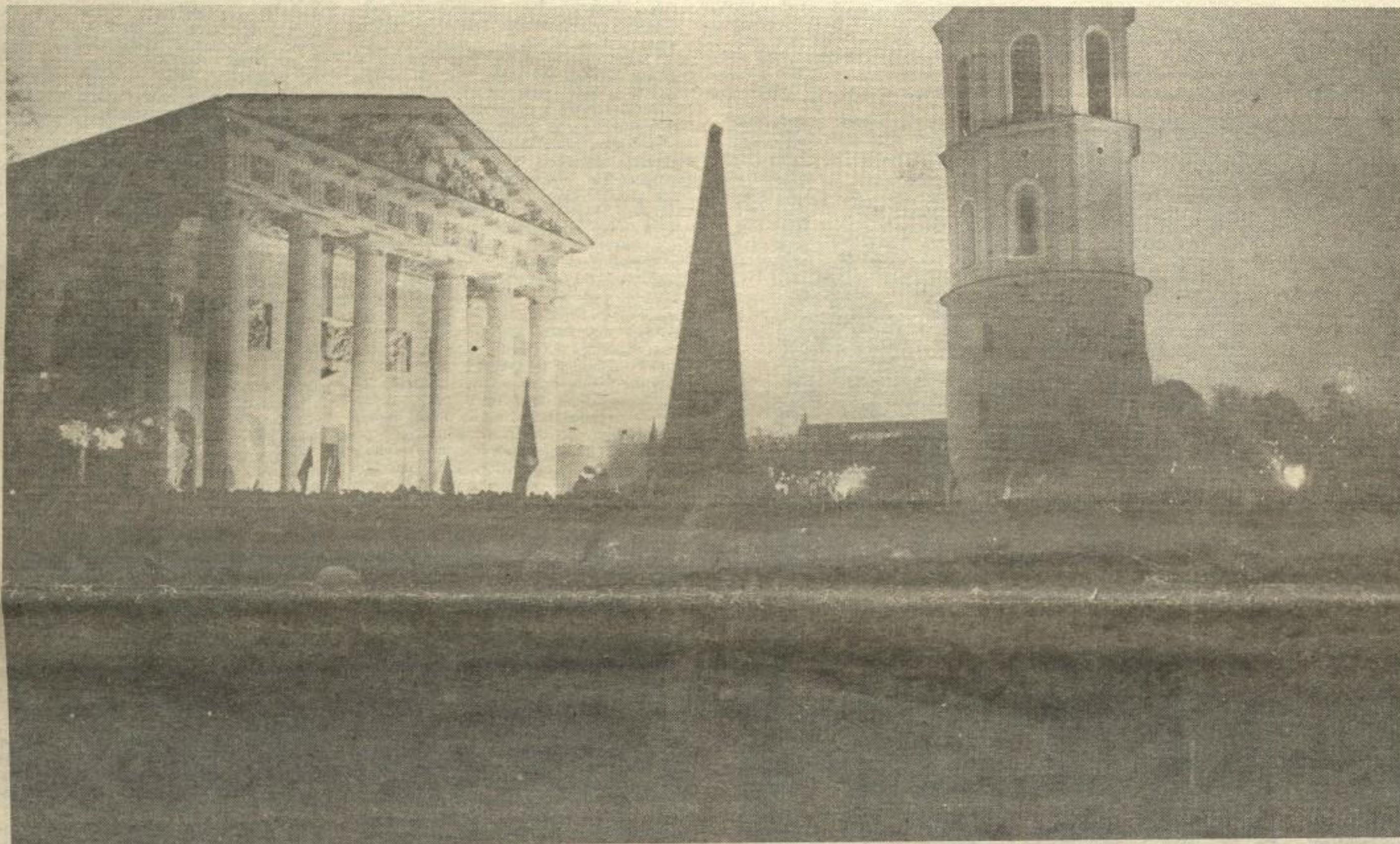
Suvažiavimas — tai organizacijos, susivienijimo ar sambūrio valios veikti ir proto sugebėjimo tuos veiksmus numatyti demonstracija. Sau ir kitiems, draugams ir nedraugams. Tai labiausiai įtempto bendro gyvenimo momentas.

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Steigiamasis suvažiavimas — pirmas visuotinis Lietuvos Atgimimui savo gyvenimą skirti pasiryžusių žmonių, visos persitvarkančios Lietuvos visuomenės atstovų susirinkimas.

Suvažiavime pasakytos kalbos, prilmti dokumentai — LPS programa, rezoliucijos, LPS istatai — sudarys ir artimiausią dvejų metų Lietuvos Atgimimo idėjų branduoli, ir viso tolesnio Lietuvos gyvenimo būdo paleškų orientyrus. Mes puikiai suprantame

LIETUVOS PERSITVARKYMO SĄJŪDŽIO STEIGIAMOJO SUVAŽIAVIMO

istoriškumą. Artimiausiai „ATGIMIMO“ numeriai bus ištisai skirti suvažiavimo medžiagai. Lietuvos televizija padarė ką galėjo, kad suvažiavimą pamatyti visa Lietuva. Spauda dar turi padirbėti, kad suvažiavimą Lietuva atsimintų.

Antano Sutkaus nuotrauka

STEIGIAMABIS SUVAŽIAVIMAS VILNIUS 1988.10.22-23

1988 METŲ SPALIO 22-OJI

Nuo 7 val. Vilniaus sporto rūmų terasoje renkasi suvažiavimo delegatai ir svečiai. 9 val. — Suvažiavimo atidarymo ceremonija. Iš Gedimino pilies bokšto kyla žalias, geltonas, raudonos raketos. Glesmės „Lietuviams esame mes glime“ motyvu. Pilie bokšte skamba fanfaro. Sporto rūmų terasoje atsiliepia lietuviški ragai. Giedant Vinco Kudirkos „Tautišką giesme“ kyla Lietuvos tautinė vėlava.

I POSĒDIS. PIRMININKAUJA MEILĖ LUKŠIENĖ IR JUSTINAS MARCINKEVICIUS.

Just. Marcinkevičius. Gerbiami suvažiavimo delegatai ir svečiai! Pagaliau atėjo ta diena. Atėjo ta diena, kad pagaliau sujungtumėm savo pilietinę ir politinę valią, intelektualinius bei kūrybinus savo išteklius, visas savo kūno ir dvosių jėgas — kad sujungtumėm savę Lietuvos atgimimui. Esam čia todėl, kad suprantam, jog mūsų pastangos ir pasirūžimas yra tikrai didelio, sunkaus ir nepabaigiamo darbo pradžia. Tiksliau pasakius, tėsinys to darbo, kurį šimtmiečiais tyliai

ir kantriai dirbo mūsų tėvai ir protėviai. Tad ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis formuoja ir kuria save kaip demokratinį visos tautos, visos liaudies judėjimą, išaujančią iš mūsų istorijos, iš tolimos ir ne taip tolimos preaitės, iš šviesiausiu nacionalinio gyvenimo tradicijų. Pagaliau supratom, kad vargas tautom, kurių istorija ir atmintis nutyla arba sako netiesą, kurių kalba ir dvasia, išstumtos i gyvenimą pašalę, liūdnai ir beviltiškai vysta, kurių suverenitetą bei valstybinį savarančiukumą ir tolliau negailestingai trupina stambiosios socialistinės monopolijos, neregėta ūkinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo centralizacija. Todėl ir esame čia, kad ištartumėm sau ir kitiems: tolliau taip negali ir neturi būti. (Plojimai) Visų mūsų darbas, kūrybiškumas, susiklausymas ir kantrybė privalo prikelti ir išauginti tai, kas dar gyva, išpūsti tai, kas dar neužgesę — valstybėje, tautoje ir žmoguose.

Esam čia ir todėl, kad klekvienas atskirai ir visi kartu su skausmo ašara akyse prisimintumėm stalininio teroro aukas, kad padarytumėm viską jų atminimo jamzinimui, kad tūkstančiams tūkstančiams ne-

kaltų žmonių sugrąžintumėm garbę ir gerąvardą. (Plojimai) Pagerbkime jų atminimą, ju kančią ir žūti tylos minute. (Visi atsistoją.) Ačiū. Susirinkome čia ir todėl, kad visų bendrom pastangom Sąjūdis žengtų dar, vieną žingsnį tiesos ir teisybės link, įtvirtindamas idėjų, minčių ir įsitikinimų įvarovę kaip visuomenės laisvo vystymosi pagrindą. (Plojimai) Tebūna tai visų Lietuvoje gyvenančių tautų tikslas ir jas vieniantis kilmus uždavinys. (Plojimai)

Sveikindamas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Steigiamajį suvažiavimą, džiauguosi ir didžiuojous, kad esu jo dalyvis. (Plojimai) Turbūt tokia ir visų juų savijauta: šventiška, pakili, darbinga. Pa-linkėkime tad savo pirmajam forumui ir sau kuo daugiau geros valios, išminties, tolerancijos ir susiklausymo. Giedojom, juk šiandien — „Vienybė težydi“. Tie žodžiai tegu skamba mumyse nuolat.

Inicijatyvinė grupės pavedimu Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavimą skelbiu prasidėjus. (Iš plojimai)

Brangūs draugai, bičiuliai, broliai! Iniciatyvinė grupė siūlo pradeti mūsų suva-

Nesuprantamas
tas žmogus,
kuris pyksta,
kad myliu savo Tėvynę.

Nerandu aš jam vardo
žodynuose.

Jonas Baranauskas

žiavimą pasiunčiant grupę suvažiavimo delegatų padėti gelių ant lietuvių tautos nacionalinio atgimimo tévo daktaro Jono Bananavičiaus kapo. (Iš plojimai) Išlydėdami delegaciją su gélémis, més mintyse nusilenkime didžiajam lietuviui, dékodam, kartu kartomis dékodam už jo žygdrabij, už ta pradžią, už šviesą, kuri sušvitę XIX amžiaus tamšybėse.

(Suvažiavimo įgalioja grupė delegatų išvyksta padėti gelių ant lietuvių tautos nacionalinio atgimimo tévo daktaro J. Bananavičiaus kapo Rasų kapinėse.)

M. Lukšienė. Zodis suteikiamas Vytautui Landsbergiui-Zemkalniui, varpininko Gabrielijaus Landsbergio-Zemkalnio sūnūi, Lietuvos savanoriui, architektui Landsbergiui. (Audringi plojimai. Salė skanduoja: „Lie-tu-val“)

V. Landsbergis-Zemkalnis. Jaučiuos kaip didžiojoje Lietuvos šventovėje. Cia ne halié, cia ne sporto halé, ne kokia nors patalpa, cia yra Lietuvos šventovė. (Plojimai) Sąjūdžio įgaliojas, šaukiuos į jus, brangūs tautiečiai, vieningom gretom, pe-

Krašte susidare kritika situacija. Ne-nagrinodami priešasčių ar ignoruodami jas, neįvėsimės sprogimo. Tada jau bus velu. Tuo pat metu turime sultik, kad nėra visuomenės, kuri neturėtų savų problemų. Ju priešasčių išeikomės iš tam, kad nubausumė kaltuosis, o tam, kad suvokume istorijos vyksą.

Mūsų tėvai su retom laiminti buvo matomaisiais, tačiau iš save tėvų paveldėjo marbilės vertybės. Mes augome beteinejės visuomenėje. Nyko dvingusias. Svetimėje žmoniją tarpusavio sandynas. Akivaizdus žodžių ir darbu neštikimas bukino jaunuoju sielą. Žmonėse ugësi neturinė jausmas. Si jaujamai žyptino ir naujos mokslo ir technikos revoliucijos pasekmės. Pagalbui žmogus suprat, kad ir be atominio karos — teridamų gamta — užduo. Suprat, kad reikalino permainos ir kad jas nešvenčiamos. Bet stagančiai atitinkai daliens žmonių interesus. Juos vadinanė biurokratius. Bet kokios permainos juos baugina.

Ka reikia šales demokratizacijai? Ne-samt demokratijos, veikia neigiamas kadrų atrankos dešnis; visiškiniai sau padavotojai pasirinkdavo klasinį, be iniciatyvos žmogų, idan neįsisiųdytu sau konkurento. Vizainiukui išskiliu „aukščiaus“ ar pasitraukus „iš kito pasauly“ (nes užvalo iki mities niekas kėdžiu ne apliešdavo), jo vieta užduavo padavotojus. Taip bukėjo mūsų valdininkai. (Plojimai)

Visiniukai žinojo, kad jų padėti pri-klauso nuo „aukščiaus stovinčio“. Kvalifikacijai ir idėtas darbas neteko vertės: lėšai, ryšiai ir sugebėjimas, įtikti. Nete-kai kėdės — ir viesti mėnesius.

Atigme ne kapitalizmas, o formavosi neofeodalizmas, bantikosko varianto, sandynas. (Plojimai)

Susiklostė parodokslai situacija: šalis vadovė, vadovaujama M. Gorbatčio, siekia išbūsti iš stagiocijos, platiocis masas, bent tā aš galu pasakyti apie Lietuvos pritarimą reformoms, o žymiai dailių vadovų priešinės joms ne intuityvi jaučia, kad sudemokratėjus mūsų visuomenę, reiks užleisti vietas kitiem, jauniui. (Plojimai) Jums esameby — ekonomiko, kultūros, technologinio, mokalojo suverenumo stiprinimo garantijos.

Antroji ne socialinių, o formavosi neofeodalinių, bantikosko varianto, sandynas.

Susiklostė parodokslai situacija: šalis vadovė, vadovaujama M. Gorbatčio, siekia išbūsti iš stagiocijos, platiocis masas, bent tā aš galu pasakyti apie Lietuvos pritarimą reformoms, o žymiai dailių vadovų priešinės joms ne intuityvi jaučia, kad sudemokratėjus mūsų visuomenę, reiks užleisti vietas kitiem, jauniui. (Plojimai) Jums esameby — ekonomiko, kultūros, technologinio, mokalojo suverenumo stiprinimo garantijos.

Antroji — tautos dvasinės atgimimasis ir jos postaliniu, bėdavimui dvasinio genocido, apie kurį daug karių žodžių čia kurti, kuo spartesi išveikmas.

Trečia — nebranduolinės Pabaltijo zo-nos sudarymas, siekiant pėsti nebranduolinės Europos dalį. (Plojimai)

Ketvirta — tai ir laisva ekonominė zona Tarybų Pabaltijoje, kurią nėra manė kaip tąs daberinius visuarami tarp Pabaltijos respublikų bendrai išgyvendinti respublikos ekonominio savarankiškumo pagrindus. Tai leistu tarpininkanti technologinėj pažangai tarp Vakarų ir Rytų ir tuo paspartinanti modernizuoti atslikus Pabaltijos gamybinių struktūrų, informacijos ir intelektualinių potencialų kurti ir sparčiančius.

Pentka — tai tiesioginis dalyvavimasis plečiant išvairaus pobūdžio Lietuvos tarp-tautinius ryšus.

Just. Marcinkevičius. Kalbės kino režisierius Arūnas Zebriūnas.

A. Zebriūnas. Gerbiami delegatai. Arija pirmo posėdžio pabaiga, Trumpa informacija. Jis turite Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio įstatu ir Steigiamojo suvažiavimo rezoliucijų projektus. Preišnaujant į ūžių išvadinti partijos narių ir nepartijos išgirdo ligai laukus žodžius: LKP CK pasiryžęs irodys realius pranašumus vedant visuomenę į pažanga tikrai demokratinius pagrindus. Tebūnai tai tiesa, teivinta tai krauju ir kūnu, teivinėja tai datuojau aigūstomu Pabaltijo tautas. (Plojimai) Ačiū už dėmesį. (Plojimai)

Lietuvai reikalingi kvalifikuoti specialistai. Dabar turi mokyti nepergagi tokų paruošti. Pirmoji tam salyga — auksčiaujių autonominės komunitės. (Plojimai) Kiekvienai auksčiai mokykla turi būti sa-vita.

Nuo krašto vadovybės žymiai dalimi priklauso žmonių likimas. Ji privalo būti kompetentinga. Ją turi sudaryti asmenybes, pasiegiantys atstovauti liudiesių interesaus ir juos ginti. Iki šiol respublikos vadovybė nepergė deramai atstovauti sa-vajai tautai. Ta pat noru pasakyti ir apie partinę vadovybę. (Plojimai)

LKP CK buvo ne išrinktas, o parie-kian. Todėl būtina susikurti neellini Lietuvos Komunistų partijos suvažiavimą (plojimai), kuriame būtų aiskai surformuotas požiūris į šalias persvarkyms. Išrinktas naujas CK. (Plojimai) Tuo pat metu manau, kad Lietuvos vyriausybė turi būti reorganizuota. (Plojimai) Šukiai „Visa valdžia tyraibams“, kol jis yra biurokratinės kontoros, yra beprasminksi. (Plojimai)

Manau, kad sajūdžietai negali likti pa-syvai stebėtojai ir kritikai. Tod roskimai, manė išrinkimai. (Plojimai) Ivesti Lietuvą į kritinės situacijos galį turi naujį žmones. Tuo pat metu noru pasveikinti naujai LKP CK pirmąjį sekretorių draugą A. Brazauską ir viltis, kad jis bus ta-asmenybe, kuri pajegas suburti tautą. (Audringis plojimai)

Just. Marcinkevičius. Kalbės akademikas Antanas Buratas, pasirodo Arūnas Zebriūnas.

A. Buratas. Dabar, kai pats tautinio atgi-mimo pakilimas, kreipiūosi pirmiausia į jūs, bendremiškai, kurie visom žigiamus įtakomuos. Tuo pat metu turime sultik, kad nėra visuomenės, kuri neturėtų savų problemų. Ju priešasčių išeikomės iš tam, kad suvokume istorijos vyksą.

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos siekiams. (Plojimai)

Siekiant atskovoti prarasas Lietuvos suverenės garantijas, jau paskelbtas ir spalio 26 diena bus svarstomas naujasis Lietuvos TSR Konstitucijos projektas. Atsiskaitojant LKP CK prarasta autoriteta bei laudės pasitikėjimą tolembės pažangos sie

jau tikrū tikriausia, jog privalome atidėti profesines sąjungas nuo tų, kurie pripuolė prie lovio. (Plojimai) Be šio akto ir veiksmo mes, kaip tauta, neišsiugdysime maštancio darbininko. O neturėdami maštancio darbininko, mes neturėsime ir sveiko tautos kaimeno. Tegul niekas ne-supranta, jog darbininkai socialieji interesai aktualiai už tautinius. Nors darbininkai dar neprabudusi, bet Lietuvos neprikalauomybės idėja — labai gyva. Matyti, netgi taip — didesnė dalis 1940 uelius vadintų ne šiaip sau balta istorijos déme, o tiesių ir šviesiai — okupacija. (Ilgis plojimai) Aš siūlau šią savoką — okupacijos keturiadesimtai metais — įtraukti į dabar formuojamus Sąjūdžio dokumentus ir laikytai mūsų minčių pradžią praria. (Plojimai) Ir tegul nebando kas nors persekioti šiaip manančių ir kalbančių žmonių — darbo žmonių vardu. Tai būtų tikras melas. (Plojimai) Dėkodamas tautos šviesiaminciams, noriu juos dar ir perspėti: neskubėkite eiti į dabar atsivérusį valdžios glėbį. (Plojimai) Ši sistema yra intelektualiai nusususi. Ir vienintelis išsigelbėjimas jai — tai privilioti šviesesnius protus. (Plojimai) Gal kada nors ir bus pateisinama pereti į sūlomas šiltas vietas. Galbūt tauta tai supras. Bet dar palaukime iki kitos vasaros. Sita vasara mums buvo tarsi netycia nukritusi iš dangaus. O štai kita vasara mes turime sušildyti savo pačių širdies kaitra, nes tai bus gedingu Molotovo—Ribentropo paklų penkiadesimtmečio vasara. Turime išlikti vieningi, drąsus ir revoliucingi. (Plojimai)

Ir pabaigai dar vienas konkretus darbininkų pageidavimas. Respublikoje tapo aktualu kovoti su organizuotu nusikaltamu. Aš žinau, kad formuojamai Vidaus reikalų ministerijoje organai, kurie kovos. Reikėtų pareikalauti, kad tie žmonės, kurie vadovauja štiems organams, būtu viešai apsvarstyti visuomenėje ir tik tokių žmonės galetų vadovaujant štiems organams. (Plojimai) Dėkui už démesį. (Plojimai, šūksniai)

V. Petkevičius. Organizaciniuose klausimais pasisakys Mandatų komisijos narys Rimvydas Rimdžius. Pasiruoša finansų komisija pranešimui.

R. Rimdžius. Gerbiami suvažiavimo delegatai. Nuo ketyrtadienio dirba sekretoriatas. Jo vadovai: Arūnas Grumadas, Saulius Pečeliūnas ir Romualdas Kruckauskas. Mums reikia pareikšti pasitikėjimą dabar veikiančiu sekretoriatu. Siūloma jis išreikšti atviru balsavimui, pakeliant delegatu kortelę. Prašau pasiruošti balsavimui. Kas už tai, kad mes pasitikime sekretoriato darbu?

Prieš? Susilaikė? Vienas, du... Ačiū. Nu-spresta.

Dirba redakcinė kolegija. Jos sudėtis: Kazimieras Antanavičius, Juozas Bulavas, Virginijus Cepaitis, Arvydas Juozaitis, Bronius Kuzmickas, Vytautas Landsbergis, Romualdas Ozolas, Romas Pakalnis, Kazimiera Prunskienė, Ceslovas Stankevičius, Zigmantas Valšvilas, Gintaras Songaila, Rolandas Brazauskas, Arūnas Kuras, Jurgis Oksas, Laima Grumadienė, Petras Vaitiekūnas. Siūloma papildyti ją atstovais nuo Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Dainavos, Suduvos, Šiaulių, Panevėžio kraštų. Po du delegatus nuo krašto. Balsuokime. Kas už ši pasiūlymą? Prieš? Susilaikė? Ačiū. Nu-spresta.

Mums gali kilti problemų balsuojant ir skaiciuojant balsus būsimajame suvažiavimo darbe. Todėl reikia išrinkti nemenkai būri balsų skaiciavimo komisijos narių. Siūloma po 5 delegatus nuo krašto. Kas už ši pasiūlymą? Balsuokime. Prieš? Susilaikė? Ačiū. Nu-spresta. Savo pasiūlymus visais aukščiau nuspirstais klausimais patenkite į suvažiavimo 3-ojo posėdžio pradžios, t. y. iki 15 valandos.

Gerbiami suvažiavimo delegatai. Tikriausiai ne pasilapstys, kad Sąjūdis prasidėjo atsiradus Iniciatyvinei grupėi. Jos veikla, žadinant Lietuvą, ir jos nuopelnai vargai ar yra gincytini. Būdamas Mandatų komisijos nariu, siūlau išskelti kandidatą į Seimą visą Iniciatyvinę grupę in corpore. (Plojimai) Leiskite laikytį jūsų plojimus visiškai pritarimu šiai minčiai. Apie rinkimų i Seimą procedūrą bus pranešta vėliau, 3-ojo posėdžio pabaigoje.

Gerbiamas suvažiavime, kaip žinote, programoje yra nurodyta ši vakara Taurakalnyje iškilmingas ažuolo giraitės solidinimas, skirtas Lietuvos atgimimui. Siūlome iekvienam rajonui ir miestui deleguoti po 2 atstovus į šią iškilmingą akciją. Sodinsime ažuoliukus vėlai, po 4-ojo posėdžio. Atstovus prašome rinktis viršutinėje Sporto rūmu terasoje 20 val. (Plojimai)

K. Prunskienė. Pasiruošia ir kalba finansų komisijos vardu Kęstutis Urba, ir aš noriu perskaityti vieną keistą telegramą: „Sveikiname suvažiavimą. Biržų LKP RK žodžiu įsakė mums nuimti prie mokyklos išskeltą tautinę vėliavą. Ar teisėti LKP RK veiksmui?

Biržų akademiko Brazdžiūno vidurinės mokyklos mokytojų ir mokiniių Sąjūdžio rėmimo grupė".

V. Petkevičius. Juk tai beprotypė šiandien daryti, ne tik kad... (Sauksmai: „Gé-dal" Svilpimas)

K. Urba. Esu Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iždininkas. Gerbiamieji! Daug kilnių žodžių buvo ir bus pasakyta šiuose

rūmuose, bet, manau, nederėtų pamiršti ir žemės reikalų. Taigi tas retorinės klausimas: ar mes esame stiprus finansiškai? Taip, nes kiekvienas suglamžytas rublis ar solidus dvidesimt penkių banknotas — tai yra viltis, lūkestis ir pasitikėjimas. Nevarginis jūsų išsamia buhalterine ataskaita, o paminėsiu tik svarbiausia. Pradžia buvo nelengva. Ją padarė pati Iniciatyvinė grupė tą istorinį birželį pradžią, paaukojusi 131 rublį. Po mitingo Gedimino aikštėje, palydint delegatus į XIX konferenciją, suskaiciavome sumirkusius 3010 rublius. Ir tai mums atrodė kaip didžiausias stebuklas. Vingio parke liepos 9-ąją mums paaukojo apie 28 000 rublių, ir tai mums suteikė stiprybės. Rugsėjūčio 23-ąją auką nerinkome, bet tautiečiai vis tiek paaukojo beveik 25 000 rublių. Juos mes paskyrėme stalinizmo aukų atminimui. (Plojimai) Per paskutinius trejetą mėnesių gerbiamo kompozitorius Juliusas Juozapavičius buvo išskelbtas iš muzikos.

Gerbiamas suvažiavimo delegatai. Tikriausiai ne pasilapstys, kad Sąjūdis prasidėjo atsiradus Iniciatyvinei grupėi. Jos veikla, žadinant Lietuvą, ir jos nuopelnai vargai ar yra gincytini. Būdamas Mandatų komisijos nariu, siūlau išskelti kandidatą į Seimą visą Iniciatyvinę grupę in corpore. (Plojimai) Leiskite laikytį jūsų plojimus visiškai pritarimu šiai minčiai. Apie rinkimus i Seimą procedūrą bus pranešta vėliau, 3-ojo posėdžio pabaigoje.

Gerbiamas suvažiavime, kaip žinote, programoje yra nurodyta ši vakara Taurakalnyje iškilmingas ažuolo giraitės solidinimas, skirtas Lietuvos atgimimui. Siūlome iekvienam rajonui ir miestui deleguoti po 2 atstovus į šią iškilmingą akciją. Sodinsime ažuoliukus vėlai, po 4-ojo posėdžio. Atstovus prašome rinktis viršutinėje Sporto rūmu terasoje 20 val. (Plojimai)

K. Prunskienė. Pasiruošia ir kalba finansų komisijos vardu Kęstutis Urba, ir aš noriu perskaityti vieną keistą telegramą:

„Sveikiname suvažiavimą. Biržų LKP RK žodžiu įsakė mums nuimti prie mokyklos išskeltą tautinę vėliavą. Ar teisėti LKP RK veiksmui?

Biržų akademiko Brazdžiūno vidurinės mokyklos mokytojų ir mokiniių Sąjūdžio rėmimo grupė".

V. Petkevičius. Juk tai beprotypė šiandien daryti, ne tik kad... (Sauksmai: „Gé-dal" Svilpimas)

K. Urba. Esu Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iždininkas. Gerbiamieji! Daug kilnių žodžių buvo ir bus pasakyta šiuose

V. Petkevičius. Dar noriu paskelbti vieną perlina:

„Kėdainių TSRS 60-mečio chemijos gamykla Sąjūdžio saskaiton perveda 10 000 rublių“ (Šūksniai, plojimai)

K. Prunskienė. Vytautas Petkevičius perskaitys keletą telegramų.

V. Petkevičius. Aš mūsų iždininkui ką tik perdaviai 1000 rublių vertės pervedimą. (Plojimai) Noriu perskaityti kelias įdomias

telegramas. Čia jų labai daug, tačiau keilos vertos dėmesio:

„Apybraižoje apie Mykolo Biržiškos, vieno iš Nepriklausomybės akto signatoriaus, gyvenimą išeivijoje literatas Raila papasakojo apie viename pirmųjų nepriklausomybės minėjime profesoriaus pasakyta kalbą. Ten buvo žodžiai: „Ne mes didvyriai, didvyriai liko Lietuvoje“. Po bemaž pusės šimtmecio žinome, kiek Lietuva turėjo didvyrių, ir Sąjūdžio dalyviai nusipelnė to vardo, kad ir ne tokia kaina, kaip jūsų pirmtakai. Te padaeda jums Dievas. Vienintelė Tėvynėje Mykolo Biržiškos šeimos astovė jo žmonos, mano motinos, sesuo Danutė Juodeienė“. (Plojimai)

Antra telegrafo.

„Jūsų žygis seka, jūsų skrydį laimina deivė Terpsichorė. Lenkija, Punktas, choreografinis sambūris „Jotva“.

Trečia telegrafo.

„Lietuvos, Latvijos ir Estijos jaunuju adokatų mokslišnes praktinės konferencijos vykstančios Kaune, dalyviai sveikina Lietuvos Sąjūdžio Steigiamojo suvažiavimo delegatus ir linki jlems sėkmės darbe. Sąjūdis pažadino lietuvių tautinį atgimimą, sustiprino gyventojo viltis, kad nepasikartos šurpi praeitis. Pritariame bendrai Sąjūdžio programai.“ (Plojimai)

K. Prunskienė. Keletas informacinių pranešimų: spaudos konferencija vyks 14 va-

landų konferencijų salėje. Kviečiamai tik spaudos atstovai. Mes, deja, negalėsime sutelkti galimybės pasisakyti visiems pagiedaujantiems, prašome perduoti savo pasisakymus štai čia, dešinėje, esančiam sekretoriatui. Po suvažiavimo bus išleistas atskiras leidinys, suvažiavimo medžiaga, kur šie pasisakymai galės būti idėti. Visi delegatai, kunigai ir religinių bendruomenių atstovai per didžiąją pertrauką renkasi dešiniajame salės kampe prie sekretoriato. Suvažiavimo dalyviai, atstovaujančios žemės ūkiui, renkasi hole prie centrinių jėjimo, dešinėje pusėje žūrint nugarą į duris. Dar primenu, kad į spaudos konferencijų salę kviečiamai atvykti Antanas Kulakauskas, Zigmantas Zinkevičius, Arūnas Žebriūnas, Bronius Kuzmickas, Virginijus Cepaitis, Vytautas Landsbergis, Kazimieras Motiekė, Arnoldas Piročkinas.

V. Petkevičius. Dar noriu paskelbti vieną perlina:

„Kėdainių TSRS 60-mečio chemijos gamykla Sąjūdžio saskaiton perveda 10 000 rublių“ (Šūksniai, plojimai)

K. Prunskienė. Dabar skelbiama didžioji pertrauka, kuri truks iki 15 valandos. Po to tiksime suvažiavimą, pradėdami trečiąjį posėdį.

skubu

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui

Pastabos ir pasiūlymai dėl TSRS istatymo „Dėl TSRS Konstitucijos (Pagrindinio istatymo) pakeitimų ir papildymų“ projekto

XXVII Tarybų Sąjungos Komunistų partijos suvažiavimas, TSKP XIX sąjunginė konferencija, visa persitvarkymo politika sukelė didelių permanentų visose mūsų gyvenimo srityse: teisinėje, politinėje, ekonominiėje, socialinėje ir kitose. Naujieji partijos „vyrausybės“ dokumentai, tokie kaip TSRS valstybinės įmonės (susivienijimo) istatymas ir TSRS istatymas dėl kooperacijos TSR Sąjungoje, TSKP XIX sąjunginės konferencijos rezoliucijos „Dėl kai kurių neatidėliotinų priemonių šalies politinės sistemos reformai realizuoti“, „Dėl XXVII suvažiavimo nutarimų realizavimo eigos ir nuodugnesnio persitvarkymo uždaviniai“, „Dėl tarybinės visuomenės demokratizavimo ir politinės sistemos reformos“, „Dėl tarptautinės sėtyvės“.

Antras Konstitucijos skirsnis „Ekonominių sistemų“ akivaizdžiai prieštarauja TSRS valstybinės įmonės (susivienijimo) išstatymui, taip pat TSRS istatymui dėl kooperacijos. Neprimintas yra socialistinės gamybos priemonių nuosavybės apbūdiniams. Istatymas pripažįstama akcinė, asmeninė ir privati nuosavybė, skatinama individualių darbinės veiklos, žemės ir įmonių nuoma, kooperatyvų, asociacijų ir gaminčių bendrijų kūrīs, o veikiančioje Konstitucija nepamatuota riboja galimybės naudotis žemės sklypais ir asmeninė nuosavybė, individualių darbinės veiklos.

Iš esmės turi būti peržiūrėtas skirsnis

„Socialinis vystymas ir kultūra“, turi būti numatyti realios konstitucinės priemonės piliečių teisėms ir laisvėms garantuoti.

73, 74 ir 75 TSRS Konstitucijos straipsniai neleidžia vykdyti TSKP XIX sąjunginės konferencijos rezoliucijos „Dėl tarptautinės sėtyvės“, teigiančios, jog ... politinės sistemos persitvarkymo pagrindinė reikia realizuoti pribrendusias priemones, padedančias toliau plėtoti ir stiprinti tarybinę federaciją, remiantis demokratinius principus. Pirmiausia reikia plesisti sąjunginių respublikų ir autonominų darinių teises — atributi Tarybų Sąjungos ir tarybinės respublikų kompetencijai, vykdyti decentralizaciją, perduoti vietoms kai kurias valdymo funkcijas, dižinti savarankiškumą ir atsakomybę ekonomikos, socialinio ir kultūrinio vystymo, gamtos apsaugos sferose. Vienas iš pagrindinių uždavinų — sudaryti salygas didesniams regionams savarankiškumui“. Ne tik minėti 73, 74 ir 75 TSRS Konstitucijos straipsniai, bet ir siūlomos pataisos — 108 straipsnio 12 punktas, 143 straipsnio 6, 9, 14, 15, 20 punktai, 119 straipsnio 13 punktas, taip pat veikiančios Konstitucijos 134, 135 ir 141 straipsniai, kurių keleti projekte nenumatomos, — visiškai įtvirtina visuotinę ekonominio ir politinio gyvenimo centralizaciją, nepalięka galimybų respublikų ir regionų savarankiškumui, nepagrįsta aprūpina suverenitį Tarybų socialistinių respublikų savarankiškumą (teisės).

Taip pat nepriimtina siūloma TSRS liaudies deputatų tarybos rinkimų sistema. Rinkimai turi būti lygiateisai, demokratiski ir tiesioginiai. Visiškai akivaizdu, kad renkant trečiajai deputatų nuo sąjunginių

visuomeninių organizacijų, pažeidžiami lygibės principai. Toms organizacijoms ir pirmiausia jų sąjunginiams organams sutekiama prioritetas, o respublikų visuomeninių organizacijos dažniausiai lika be deputatų. Keli deputatus nuo visuomeninių organizacijų yra nepriimtina, nes tos organizacijos yra realus kasdienio mūsų gyvenimo reiškinys ir nėra abejoniškas, kad žymūs visuomenės veikėjai ir taip bus išskelti deputatai teritorinėse ir nacionalinėse rinkiminėse anygardose.

Atsižvelgiant į nurodytus motyvus ir į tai, kad teisinėje federalizmo principais sudarytoje valstybėje suverenos respublikos pačios turi spręsti savo ekonominio, socialinio, kultūrinio ir teisinių gyvenimo klausimus, LPS Seimo taryba priėmė tokią rezoliuciją:

1. Pateiktas svarstyti liaudžiai TSRS istatymo dėl TSRS Konstitucijos (Pagrindinio istatymo) pakeitimų ir papildymų projektas negali būti priimtas pagrindu TSRS Konstitucijai pakeisti.

2. TSRS Konstitucija (Pagrindinis istatymas) turi būti iš esmės peržiūrėta ir naujai parengta, remiantis naujomis visų Tarybų Sąjungos respub